

KAN Mansikkaniemi Maija(LVM)

19.03.2020

KÄYTTÖ RAJOITETTU

Asia

Liikenneministerien videokonferenssi korona-tilanteen vaikutuksista liikennejärjestelmään

Kokous

Epävirallinen liikenneministerikokous 18.03.2020 - 18.03.2020

Euroopan unionin jäsenmaiden liikenneministerit kokoontuivat epäviralliseen videokonferenssiin 18.3.2020 keskustelemaan ja jakamaan tietoa COVID-19-viruksen (korona) vaikutuksista liikennejärjestelmään ja mahdollisesti käyttöön otetuista kansallisista rajoituksista ja toimenpiteistä liikennesektorilta. Ministerien puheenvuorot olivat kestoiltaan rajoitettuja ja niissä toivottiin keskittyvän pj. maa Kroatian ennakkoon toimittamiin kysymyksiin. Liikenneministerit sopivat kiinteän yhteistyön jatkamista, mutta seuraavaa kokouspäivämäärää ei vielä sovittu.

Kaikki jäsenmaat korostivat tarvetta sisämarkkinoiden toiminnan häiriöttömän jatkuvuuden takaamiseen sekä erityisesti lääkkeiden, lääketieteellisten välineiden, elintarvikkeiden ja muiden välttämättömyystuotteiden esteettömän liikkumisen takaamista. Jäsenmaat kannattivat yksimielisesti ilmailun lähtö- ja saapumisaikoja koskevan ns. slot-asetuksen muutosehdotusta. Usea jäsenmaa toivoi asetuksen voimassaolon pidentämistä saman tien kesäkuun sijaan koko kesäkauden 2020 (24.10.2020) loppuun. Osa jäsenmaista ehdotti yhteisen tietojenvaihtoalustan (platform) perustamista, josta kävisi ilmi eri maissa tehdyt liikenteeseen vaikuttavat toimet. Komissio ilmaisi tukensa jatkuvalle tietojenvaihdolle, mutta huomautti, että toimiakseen alusta vaatisi jäsenmailta merkittävää panostusta ajantasaisuuden takaamiseksi. Yhteistyön helpottamiseksi komissaari Valean pyysi jokaista jäsenmaata nimeämään ministeriöistään yhden koordinaatiohenkilön (national focal point), jotta yhteydenpitoa voidaan tiivistää ja helpottaa.

Jäsenmaat korostivat EU-koordinaation ja EU-rahoituksen merkitystä COVID-19-kriisistä selviytymisessä. Kriisi vaikuttaa erityisesti lentoliikenteen toimintaedellytyksiin ja komissiolta toivottiin pikaisesti ehdotuksia, jotta (lento)yrityksiä voitaisiin helpommin tukea rahallisesti. Useat maat mainitsivat myös lentoasemien ja satamien kärsivän koronan aiheuttamasta liikenteen hiljenemisestä. Tieliikenteen haasteet ovat erilaisia ja erityisesti tavaraliikenteen esteetön eteneminen maasta toiseen tulee turvata ainakin TEN-T-ydinverkolla. Kaikissa liikennemuodoissa on paikoitellen pulaa kuljettajista, piloteista jne.

Liikenneministerit keskustelivat parhaista keinoista taata tässä vaikeassa tilanteessa taloudellinen jatkuvuus EU:n alueella, välttämättömyystuotteiden (kuten ruuan ja lääkkeiden) saatavuus, liikennealan työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden takaaminen sekä heidän vapaan liikkuvuutensa varmistaminen sisämarkkina-alueella. Erityisesti rahtiliikenne tulee taata. Epidemian leviämisen estämiseksi käyttöön otetut toimet ovat iskeneet erityisen rajusti liikennesektoriin. Jäsenmaiden on

yhdessä löydettävä keinoja helpottaa kuljetusyritysten taloudellista ahdinkoa, jotta EU:n liikennesektori pysyy pystyssä; näitä voisivat olla esimerkiksi verojen ja muiden maksujen maksuajan pidentäminen, luottojen takaaminen ja sekä tietyin edellytyksin valtiontuki. Jäsenmaat sitoutuivat jakamaan tietoa käyttöön otetuista kansallisista toiminnaista ja näiden toimivuudesta epidemian rajoittamiseksi. Vaikuttavimmat toimet tulee kuitenkin sopia koordinoitusti EU-tasolla, kuten ilmailun slot-asetusehdotus, jonka voimaansaamista pikaisesti kaikki jäsenvaltiot pitivät erittäin tärkeänä.

Ministeri Harakka kertoi Suomen toimenpiteistä muun muassa rajojen sulkemiseksi sekä liikkumisrajoituksista ja antoi katsauksen suomalaisen liikennetoimialan tämän hetkisestä toimintakyvystä. Näissä poikkeusoloissa erityisesti tavaraliikenteen toimivuus on Suomelle ehdottoman tärkeää. Meriliikenne on Suomelle sijaintimme vuoksi keskeistä. Kaksi tärkeintä kulkureittiä kulkevat Tanskan kautta sekä Via Balticaa pitkin Puolan kautta. Rahtiliikenteen jatkuvuus on pystyttävä turvaamaan.

Komissaari Valean korosti komission tekemän kaikkensa sisämarkkinoiden toiminnan turvaamiseksi painottaen erityisesti: 1) kuljettajien esteettömän liikkumisen turvaamista, 2) ns. vihreiden linjojen käyttöönottoa rajanylityspaikoilla rahtiliikenteelle, 3) joustavuutta tieliikenteen lepo- ja työaikoihin, ja 4) kansallisten toimien ennakoon ilmoittamista komissiolle. Komissio on myös julkaissut rajaliikennettä koskevat ohjeet (guidelines), joita jäsenmaiden toivottiin hyödyntävän. Ministerit keskustelivat myös keinoista, joilla voitaisiin vähentää kriisin liikenteellä ja turismille aiheuttavaa haittaa. Korona-viruksen vastaisten toimien ei tulisi heikentää liikenteen solmukohtien sujuvuutta, joita tarvitaan nyt enemmän kuin koskaan myös huoltovarmuuden ja talouden pyörimisen takaamiseksi. Komissaari Valean ilmoitti jäsenmaiden kannattamana kansallisten yhteyspisteiden luomista kuhunkin liikenneministeriöön tiedonkulun helpottamiseksi. Valean lupasi komission tukea lainsäädäntökehityksen ja taloudellisten instrumenttien muodossa liikennesektorille, jotta sen säilyminen ja toipuminen voidaan taata. Komissio lupasi joustavuutta CEF-tuensaajille näiden saaman rahoituksen käyttöaikoihin, koska korona-virus viivästyttää projektien edistymistä.

Jäsenmaat peräänkuuluttivat joustavuutta myös työ- ja lepoaikoihin, tienvarsitarkistuksiin sekä tieliikenteen ammattipätevyyksiin, jotta elintärkeä rahtiliikenne voidaan taata. Komission mukaan joustavuuteen pyritään liikenneturvallisuus huomioiden. Jäsenvaltioiden käyttöönottatut rajoitukset eivät saisi myöskään vaarantaa osaltaan tavaroiden vapaata liikkuvuutta ja kuljettajien ja matkustajien turvallisuutta tai kotiinpaluuta. Kaikkien toimien tulee perustua tieteelliseen tietoon huomioiden kunkin kuljetusmuodon erityispiirteet.

Liikennemuotokohtaiset haasteet:

Lentoliikenne: lentojen määrän radikaali vähentyminen, lentoyhtiöiden ja lentoasemien vaikea taloudellinen tilanne, työntekijöiden lomautukset, EU:n ulkopuolisten maiden (esim. USA, Kiina, Lähi-idän ns. hiekkamaat) omille lentoyhtiöilleen jakama taloudellinen tuki, joka voi vääristää kilpailua, jos EU:n valtiontukisääntöjä ei höllennetä kriisin vuoksi; lennonvarmistuksen ja muiden kriittisten toimien jatkuvuuden varmistaminen. SE ja DK kertoivat antaneensa SAS:lle lainojen takauksen.

Maantieliikenne: Haasteita koko EU:n alueella aiheuttavat umpeutuvat ammattipätevyydet, viiveet ajo- ja lepoaikojen joustojen käyttöönotossa, vaikeudet ajokorttien uusimissa esim. lääketieteellisten todistusten saamisen osalta, puuroutuvat tavaraliikenteen kuljetukset Keski-Euroopassa (esimerkiksi PL:n rajoilla on ollut kymmenien kilometrien jonoja) sekä kuljettajilta joissakin maissa vaaditut terveystodistukset ja karanteenit. Jäsenmaat sekä peräänkuuluttivat joustoja rahtiliikenteen turvaamiseksi että kertoivat tekemistään joustoista (esim. CZ ei enää rankaise umpeutuneista pätevyyksistä, DE on kumonnut sunnuntaiajokiellon raskaalta tavaraliikenteeltä). Joukkoliikenteessä (metrot, bussit, ratikat) on siirrytty monessa maassa harvennettuun vuoroväliin ja tehosiivoukseen

(CY), osassa lämpökameroiden käyttöön (MT, EE). Osa maista sallii vain vähennetyn matkustajamäärän, esim. 30 % maksimikapasiteetista. Joukkoliikennettä ei olla kuitenkaan kokonaan lopettamassa, jotta voidaan taata kriittisen henkilöstön töihin pääsy ja kotiin paluu. Osassa maassa on siirrytty vain online-lippujen myyntiin. Rautateiden matkustajaliikennettä on merkittävästi supistettu erityisesti kv. liikenteessä.

Merenkulku: Moni jäsenvaltio on kieltänyt risteilymatkustajien maihinnousun kokonaan (DK, HU, MT). Tavaraliikenteen kulkemiselle on kuitenkin välttämätöntä, että satamien toimintakyky turvataan. Osalla merimiehistä on vaikeuksia päästä kotiin karanteenimääräysten takia, esim. PL on kieltänyt kokonaan ulkomaalaisten maihinnousun. Merenkulkijoilla on haasteita työsuhteiden ja pätevyyksien umpeutuessa, koska he eivät pääse palaamaan kotimaihinsa (HR, IT). Sisävesiliikenteen rahtikuljetusten jatkuvuus tulee turvata esim. Tonavalla (RO). Yhteistyö IMO:n ja ILO:n kanssa on tärkeää (IT, BG, EL, SI), samoin kalastuslusten toiminnan salliminen.

Suomen edustajat

Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka, valtiosihteeri Pilvi Torsti, erityisavustaja Johanna Juselius, osastopäällikkö Olli-Pekka Rantala, yksikönjohtaja Taina Pieski, erityisasiantuntija Maija Mansikkaniemi, ylitarkastaja Annina Tikkanen

Asiakirjat

Presidency Steering Note: *Informal High-Level Video Conference for European Union Transport Ministers on implications of the novel coronavirus (2019 –nCoV) on transport*

Liitteet

Viite

Asiasanat	henkilöliikenne, joukkoliikenne, kansainvälinen liikenne, kauttakulkuliikenne, lentoliikenne, liikenne, rautatieliikenne, sisävesiliikenne, tavaraliikenne, tieliikenne, merenkulku
Hoitaa	LVM
Tiedoksi	ALR, EUE, LIIVI, OM, SM, STM, TEM, TULLI, UM, VAYLA, VM, VNK, VTV, YM
